

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ

СТАНОВИЩЕ

от

ОГНЯН СТЕФАНОВ ГЕРДЖИКОВ –

Юридически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“
по защитата на дисертационния труд на проф. д-р Иван Русчев
на тема **”ПРЕСТАЦИЯТА”**
представен за присъждане на научната степен **”ДОКТОР НА
НАУКИТЕ”** по професионално направление 3.6 “Право”

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Основната предпоставка за успешна защита на всяка дисертация е изборът на тема. В това отношение проф. Иван Русчев е улучил десетката. Престацията е крайъгълен камък на облигационноправната материя. Нейното научно осветляване е ключът към осмисляне на облигационните отношения. Материята традиционно се разисква само в контекста на началните въпроси за видовете задължения в рамките на лекционния курс по облигационно право, а отделни техни аспекти – в статии, посветени на специалния им режим.

Дисертационният труд е **първото монографично съчинение в правната ни литература върху предмета на задължението – престацията.**

Сам по себе си изборът на тема не гарантира успех. И най-добре подбраната тема може да бъде похабена, ако авторът не съумее да я разработи. Проф. Русчев обаче съумява да извлече максимумът, който дава темата.

Понятието за престация се гради около нейното съдържание, разбрано като поведение на длъжника – отговарящо на определени изисквания или като поведение, отличаващо се с конкретен резултат. Авторът съумява да осъществи преходът от общото понятие за престация към видовете престации, което деление следва това на видовете задължения. Предложените критерии са нови и са резултат

от преосмисляне на съществуващи вече класификационни деления, в опит за нова систематизация.

Първият класификационен критерий, при представяне на видовете престации е опрян на *видовете действия, необходими за изпълнение на задълженията и начинът за изпълнение на задълженията*. Разгледани са личните и предметните, заместимите и незаместимите, положителните и отрицателните, носимите и търсимите престации, следвани от тези с оглед начина на изпълнение – с еднократно и с трайно изпълнение, прости, алтернативни и факултативни, престации при договор в полза на трето лице и при обещаване действието на трето лице.

Друг класификационен критерий е с оглед спецификата на предмета, като систематично е изяснена правната същност и спецификите на задълженията за *date*, паричните задълженията и задълженията за лихви.

Поводи за дискусия поставят вижданията на автора за недействителността на клаузата за възнаградителна лихва, която противоречи на добрите нрави.

Съжденията са задълбочени. Основани са на различни виждания, на основата на които са направени изводи, показващи самостоятелно мислене. Спазен е типичният за автора логически алгоритъм: след излагане на съществуващите становища по въпроса, обосновава собственото си виждане. Така той стига до отговори на въпроси, като този за предсрочната изискуемост и включването на възнаградителната лихва в обема на дължимото; по въпроса дали при претенция за мораторна лихва с правно основание чл. 86 ЗЗД кредиторът следва да доказва, че е претърпял вреди и др.

Самостоятелно място в предлаганата от дисертанта класификация на видовете престации заемат условните, срочните и задълженията с тежест, на които е посветена Глава трета.

В Глава четвърта са разгледани солидарните и неделимите задължения. Изследвана е правната им същност, действие и особености, като по необходимост, наложена от доктринерната традиция, те са отграничени от някои сходни правни фигури на задължения, като например тези, възникващи при т. нар. несъщинска солидарност.

Поставени са редица нееднозначно разрешавани въпроси – дали е възможно с последващо съглашение между стария и новия кредитор да се уговори активна солидарност на вземането, съществуващо в полза на първоначалния кредитор, от които личи опит солидарността да се представи през нов зрителен ъгъл, а коректността на достигнатите изводи да се провери като същите се приложат в конкретни практически ситуации.

С тенденция към всеобхватност, от погледа на автора не убягват и редица нелеки за изясняване процесуални въпроси, като например възможността за предявяване на иск за събиране на цялото вземане при наличие на активна солидарност; действието на забавата и невъзможността за изпълнение, настъпила само по отношение на един от солидарните длъжници; характера на другарството при активната и при пасивната солидарност; действието на влязлото в сила съдебно решение, постановено по отношение на един активно солидарен кредитор, респективно – на един пасивно солидарен длъжник и редица други. Тези въпроси са разгледани като проблеми и по отношение на неделимите задължения с особеността, че не е възможно да е претендира частично изпълнение. Обосновавано е авторовото виждане как следва да се разбира тази невъзможност, като аргументи са почерпени както в сравнителноправен аспект, така и с позовавания и коментар върху съществуващи в доктрината ни разбирания.

Приноси на дисертационния труд:

Трудът съдържа многобройни оригинални и научно значими приноси. Такива са авторовите възгледи за обекта и предмета на облигационното отношение; неделимостта на престацията, произтичаща от волята на страните; евентуалната възможност, чрез договор в полза на трето лице, да бъдат придобити вещни права; възможността да се претендира обезщетение при неизпълнение на задължение, произтичащо от клауза за тежест; правното очакване и фазите в съществуването на притезателното право; естествените права (задължения), солидарността като усложнение, което засяга правоимащите и задължените субекти.

Извън тези приноси могат да бъдат посочени и:

- изследването в цялост на действието на неделимите задължения, което почти липсва в правната ни литература;

- даването на разрешения по въпроси относно активната и пасивната процесуална легитимация при солидарните и неделимите задължения;

- изграждането на единно определение за тежестта като модус и отграничаването ѝ от сходни фигури;

- изясняването на несъщинската солидарност в хипотезата на чл. 88 ТЗ, включително нейните процесуалноправни аспекти.

- извеждането на оригинална авторова класификация на видовете срочни задължения, според вида на уговорения срок и изясняване значението на отделните видове срокове, с оглед определянето на падежа.

- изследването в цялост на действието на настъпилото отлагателно и прекратително условие при задълженията за dare, включително в контекста на понятието за правното очакване и при отчитане на възможните вещноправни последици, респективно за прилагане правилото на чл. 78 ЗС

Критични бележки

Благодаря на автора, че е дал възможност по работата да се отправят и някои критики. Първата ми критична бележка е чисто стилова. Авторът има вродена склонност към многословие. Нещо, което може да бъде казано с две думи, той, по правило, го казва с дванайсет. От чисто стилово, този проблем се е мултиплицирал и е довел до съдържателно включване на проблематика, която тангира около, но не е в епицентъра на изследвания научен проблем. Така авторът е видял в престацията обединяващо за облигационното право понятие. И покрай нея е изследвал общи за облигационното право въпроси. Такава е цялата първа глава. В нея са разгледани общите понятия за облигационното отношение, за субективното право и правното задължение. Авторът използва случая да представи възгледи за същността на отговорността на длъжника по чл. 133 ЗЗД, за мястото на интереса на кредитора в понятието за субективно право, респективно за субективните притезателни и непритезателни права, за корелативността права – задължения във и извън правоотношението. Сами по себе си тези въпроси са интересни и стойностни, изследвани са с разбиране и в дълбочина, но просто са въвн от непосредствения обект на научното изследване.

Същата склонност – към разпростиране извън непосредствения предмет на изследване е и изложението, посветено на паричните задължения. То е прекомерно обемно, поради изследване на явлениято от гледната точка на различни науки. Едва ли е необходимо за нуждите на правната наука да се влиза в дълбочина по въпросите за спецификите на парите, при представяне принципите на валоризма и номинализма.

И една съвсем конкретна бележка. Авторът говори за морални и нравствени задължения, които във висока степен се припокриват като категории на етиката и затова изразът е тавтологичен.

Заклучение

Оригиналните теоретически и практически научни приноси ми позволяват убедено да изтъкна новаторската научна смелост на проф. Русчев да се захване с тази тема, като изгради стройна система на видовете престации. Това той е направил с умението, присъщо на зрелия автор, с мащабността на разработването и сериозното познаване на обширната цивилистична материя, с професионален научен език. „Престацията“ е успех не само за неговия автор, но и съществен принос в българската юридическа литература. Дисертационният труд отговаря на изискванията по Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Ето защо, с дълбока вътрешна убеденост, предлагам на научното жури да присъди проф. д-р Иван Русчев Русчев за дисертационния му труд „Престацията“, научната степен „доктор на науките“.

С уважение:.....

/О. Герджиков/